

ПОВИШАВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНОТО СЪЗНАНИЕ И КУЛТУРА

Формирането на съзнателно отношение към околната среда и екологична култура е процес, насочен към развитие на знания, умения, нагласи и ценностни ориентации, насърчаващ ангажираност с екологичните проблеми и тяхното решаване.

Осъзнатата промяна в мисленето и поведението на различните групи на обществото носи реални ползи, свързани с опазването на околната среда и природните ресурси – важно условие за подобряване на качеството на живота.

ОСИГУРЯВАНЕ НА ДОСТЪП ДО ИНФОРМАЦИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА И ПРИВЛИЧАНЕ НА ОБЩЕСТВЕННОСТТА В ПРОЦЕСА НА ВЗЕМАНЕ НА РЕШЕНИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА

Ключов въпрос

Предоставя ли се достатъчно информация на обществеността по въпросите на околната среда и осигурени ли са възможности за гражданите, организациите и институциите да участват във вземането на решения в тази област?

Ключови послания

Предоставен е достъп до обществена информация по 75 % от подадените заявления, отказан е достъп в незначителен брой случаи.

Регистрира се увеличение на броя посещения на интернет страниците на МОСВ и неговите поделения – 1 400 866, спрямо 1 250 912 от 2021 г.

433 са базите данни и публичните регистри, поддържани на интернет страниците на МОСВ и поделенията му.

Дефиниция на индикатора

Постигнатият напредък и оценката на индикатора се отчита чрез анализ на:

- Брой на посещенията на интернет страниците в системата на МОСВ;
- Брой бази данни и публични регистри, поддържани в интернет в системата на МОСВ;
- Брой на постъпилите заявления за достъп до информация в системата на МОСВ;
- Брой издадени решения за предоставяне/отказ на достъп до информация в системата на МОСВ;
- Брой на реализираните обществени обсъждания.

Оценка на индикатора

Осигуряването на информиране на обществеността по въпросите на околната среда и гарантирането на участието ѝ в процеса на вземане на решения имат за цел формирането на устойчиви и екологосъобразни модели на обществено поведение за постигане на качествена и здравословна околна среда.

Чрез предоставяне на достъп до информация по въпросите на околната среда се насърчава отношението на гражданското общество и се осигурява прозрачност на процеса на вземане на решения на национално и местно ниво, и участие на различни обществени групи в този процес. Формирането на съзнателно и отговорно отношение на различните обществени групи към околната среда се насърчава посредством провеждане на

национални информационни кампании, образователни дейности и инициативи, както и чрез извършването на ефективна, прозрачна и отговорна контролна дейност, за налагане и спазване на законодателството в областта на опазване на околната среда. Важен аспект е и развитието на партньорствата на институциите с основните групи на обществеността – бизнеса, браншовите и неправителствените организации, академичните среди, младите хора.

Табл. 1. Средства за информиране на обществеността и осигуряването на участието във вземането на решения в областта на околната среда, брой

Средства за информиране на обществеността и осигуряването на участието ѝ във вземането на решения	2018 г.	2019 г.	2020 г.	2021 г.	2022 г.
Брой посетители в сайтовете на МОСВ и неговите подразделения	904 328 общо; 306 612 уникални посещения	943 674 общо; 593 799 уникални посещения	1 812 550 общо; 478 823 уникални посещения	1 250 912 общо; 584 461 уникални посещения	1 400 866 общо; 660 103 уникални посещения
Бази данни и публични регистри, поддържани в Интернет от МОСВ и подразделенията му	447	531	472	517	433
Брой постъпили заявления за достъп до информация в МОСВ и неговите подразделения	1 007	972	1 167	1 271	1 292
Брой издадени решения за предоставяне на достъп в МОСВ и неговите подразделения	768	690	914	1012	979
Брой проведени обсъждания с участието на обществеността	56	73	87	46	91

Източник: МОСВ, ИАОС, РИОСВ, ДНП, БД

Увеличен е обемът на активно предоставяната информация за околна среда чрез интернет страниците на МОСВ, като се осигурява за обществеността информация за параметрите на околната среда, управлението в сектора и издаваните административни актове, поддържат се новинарски електронни рубрики, анонси към събития и дати от природозащитния календар и профили в социалните мрежи.

Броят на поддържаните бази данни и публични регистри е 433. Потребителите могат да използват различни филтри и да търсят информация по компетентен орган, населено място, възложител, инвестиционно предложение, както и за етапа на процедурите. Това дава възможност на обществеността да проследи изцяло процеса на управление и опазване на околната среда.

Осигуряват се информационни масиви и ресурси в отворен формат, като към края на 2022 г. от МОСВ и неговите структури са публикувани в Портала за отворени данни на Министерския съвет 473 набори от данни.

През 2022 г. МОСВ продължава последователно да насърчава участието на обществеността в процеса на вземане на решения за околната среда. Всички проекти на нормативни актове са публикувани на интернет страницата на министерството и Портала за обществени консултации на Министерския съвет за коментари и предложения от обществеността.

Проведени са 91 обсъждания с участието на обществеността.

Разширени са възможностите за гражданите, организациите и институциите да участват във вземането на решения за околната среда. От МОСВ и неговите структури са проведени:

- поредица от консултативни работни срещи по различни казуси, свързани с прилагането на екологичното законодателство, в подкрепа на участието на бизнеса във взимането на решения за околната среда и относно прилагането на регламенти;
- срещи със заинтересовани страни в общините, свързани с дейността на местни консултативни органи по редица въпроси на опазването на околната среда;
- консултации с партньорски организации и институции с цел навременно и адекватно информиране и насърчаване на активно участие на всички заинтересовани страни.

Броят на обществените организации (бизнес, образователни, научни, НПО, местни общности), ангажирани от МОСВ и неговите поделения към дейности за изпълнение на политиката за опазване на околната среда, е общо 800.

Информирането и методическото подпомагане на компетентните органи и икономическите субекти, в обхвата на превантивните дейности (оценка на въздействието върху околната среда (ОВОС), екологична оценка (ЕО), комплексни разрешителни (КР), защита от вредното въздействие на химикали) представляват важна част от информационната дейност на МОСВ, тъй като е предпоставка за осигуряване на устойчива и здравословна околна среда, чрез прилагане на механизмите за превенция, при спазване на принципите на прозрачност, откритост, партньорство и диалог. През 2022 г. са:

- изпратени 30 писма/становища до оператори с указания по прилагане на нормативната уредба по КР;
- проведени 13 срещи и 13 консултации с оператори и инвеститори във връзка с прилагане на законодателството по КР;
- изготвени 60 отговора на запитвания в рамките на Националното информационно бюро по химикали и по електронна поща, постъпили от индустрията, относно задълженията на предприятията по прилагане на хармонизираното законодателство.

В рамките на системата за административните услуги „Едно гише“, МОСВ и неговите структури редовно предоставят информация на граждани и организации, подали заявления за достъп до обществена информация. През 2022 г. в системата на Министерството са постъпили 1 292 заявления за достъп до информация, като броят издадени решения за предоставяне на достъп е 979. Отказан е достъп до информация в само 9 случая, като обжалваните решения са 11.

Регионалните структури на МОСВ поддържат и развиват 29 информационно-посетителски центъра на територията на страната, към които за съдействие и съвместни дейности са се обърнали 7 595 посетители, а броят на посетителите в центровете на националните паркове, оборудвани с екопътеки, интерпретативни маршрути, съоръжения за игра и открити експозиции, е 24 119. Центровете осъществяват информационно-образователни инициативи за повишаване на екологичното съзнание и култура на различни групи от обществеността, издават информационни материали и провеждат образователни програми в партньорство с институциите и неправителствените организации в отделните региони. Чрез дейността им МОСВ участва активно и в процеса на стимулиране на неформалното обучение за опазване на околната среда – с издаване на образователни продукти и провеждане на образователни инициативи в рамките на националните кампании за опазване на околната среда, включени в Националния календар на Министерството на образованието и науката за извънкласните и извънучилищни дейности.

Осигуряването на ефективен обществен достъп до информация и участие на обществеността в процеса на взимане на решения съдейства за развитие на

демократичните процеси при осъществяване на политиката за околна среда, прозрачност и по-пълноценно реализиране на дейностите на институциите, на национално и местно ниво. Това е и предпоставка за информиран избор на хората в ежедневиия живот, щадящ околната среда, както и за насърчаване на екологосъобразните производствени практики и бизнес модели.

Източници на информация:

МОСВ

ПОВИШАВАНЕ НА ОБЩЕСТВЕННОТО СЪЗНАНИЕ И КУЛТУРА В СФЕРАТА НА ОКОЛНАТА СРЕДА И УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ

Ключов въпрос

Полагат ли се достатъчно усилия за формиране на съзнателно и отговорно отношение на различните обществени групи към околната среда посредством провеждане на информационни мероприятия и образователни дейности и инициативи?

Ключови послания

Проведени са 629 форуми, семинари, беседи, кръгли маси, конференции за ученици, учители, бизнеса, неправителствени организации, за служители на общинската и държавната администрация от МОСВ и неговите структури.

За поредна година е проведена националната кампания „Обичам природата – и аз участвам!“, включваща традиционния конкурс „За чиста околна среда“ и са отбелязани от МОСВ и неговите структури с разнообразни и атрактивни информационни прояви в цялата страна всички дати от международния еко календар.

Увеличава се почти двойно броят на деца и ученици (60 789 от 2 011 детски градини и училища), спрямо 2021 г., които са обхванати в информационно-образователни инициативи от МОСВ и неговите структури.

Проведените информационни и обучителни мероприятия, насочени към учениците (изложби, състезания, конкурси, открити уроци) продължават да бъдат със значителен брой (над 300), и се наблюдава известно увеличение спрямо предходните две години.

Дефиниция на индикатора

Постигнатият напредък по отношение на осъществяването на политиката за повишаване на общественото съзнание и култура в сферата на околната среда и устойчивото развитие се отчита чрез:

- Брой на проведените информационни и образователни дейности и инициативи в рамките на информационни кампании – открити уроци, конкурси, изложби, походи, екскурзии, акции, кръгли маси, конференции, семинари и др.;
- Брой издадени информационни материали в системата на МОСВ.

Оценка на индикатора

Осъзнатата промяна в поведението на всички групи в обществото и информирания избор на всеки в ежедневиия му живот е възможност за решаване на въпросите, свързани с

борбата с изменението на климата, устойчивото производство и потребление, ефективно използване на ресурсите, опазване на природата и околната среда, управлението на отпадъците и др.

Табл. 2. Дейности за повишаване на съзнанието и културата в сферата на околната среда и устойчивото развитие, брой

Дейности за повишаване на съзнанието и културата в сферата на околната среда и устойчивото развитие		2018 г.	2019 г.	2020 г.	2021 г.	2022 г.
Издадени информационни материали от МОСВ и неговите структури		104	77	86	90	104
Проведени конкурси на територията на цялата страна		48	38	39	32	43
Проведени открити уроци на територията на цялата страна		514	204	128	169	212
Проведени изложби на територията на цялата страна		26	16	8	41	52
Проведени форуми, обучителни семинари, кръгли маси, конференции за ученици, учители, бизнеса, неправителствени организации, за служители на общинската и държавната администрация от МОСВ и неговите структури		444	587	209	257	629

Източник: МОСВ, ИАОС, РИОСВ, ДНП, БД, ПУДООС, НДФ

През 2022 г. от МОСВ и регионалните структури в страната са подготвени и проведени дейности по 19 национални кампании за повишаване на общественото съзнание и култура по повод датите от международния екокалендар:

Световен ден на влажните зони: 2 февруари;
 Световен ден на рециклирането: 18 март;
 Международен ден на водата: 22 март;
 Часът на Земята: 27 март;
 Международен ден на птиците: 1 април;
 Ден на Земята: 22 април;
 Световен ден за борба с климатичните изменения: 15 май;
 Международен ден на пчелите: 20 май;
 Европейски ден на Натура 2000: 21 май;
 Международен ден на биологичното разнообразие: 22 май;
 Световен ден на околната среда: 5 юни;
 Световен ден за борба с опустиняването и засушаването: 17 юни;
 Ден на река Дунав: 29 юни;
 Международен ден за защита на озоновия слой: 16 септември;
 Европейска седмица на мобилността: 16-22 септември;
 Световен ден за защита на животните: 4 октомври;
 Европейски дни на птиците: 5-6 октомври;
 Международен ден на Черно море: 31 октомври;
 Международен ден на планината: 11 декември.

В рамките на кампаниите от МОСВ и неговите структури са проведени значителен брой (над 900) открити уроци, конкурси, изложби, природозащитни инициативи, маршрути по екопътеки, акции по почистване и залесяване, акции за разделно събиране на отпадъци, викторини, обучителни семинари и разнообразни форуми. Инициативите, които протичат

при голям интерес, са съобразени със ситуацията в страната и са оценени като успешни сред целевите групи. Сред тези прояви могат да бъдат посочени:

- ✚ *Фотоконкурс на тема „Влажните зони в България“ – по повод Международния ден на водата 22 март, с цел да се насърчат талантиливи фотографи-любители и професионалисти да изразят виждането си за водата като безценен природен ресурс;*
- ✚ *Общоградски хепънинг по повод Световния ден на водата 22 март, организиран от общ. Пловдив, РИОСВ-Пловдив, Областна администрация – Пловдив, „ВиК“ ЕООД – Пловдив и БД Източнореломорски район, в който участие взеха деца и ученици с изпълнение на танци, стихове и песни и изработване на плакати, брошури и макети;*
- ✚ *Юбилеен XXX Международен конкурс „Музиката и Земята“, посветен на Деня на Земята 22 април, реализиран традиционно под патронажа на министъра на околната среда и водите – музикалното събитие е единственото в света музикално такова с подобна тематика, чиито лауреати са имали турнета в САЩ, Гърция, Франция, Русия и Япония;*
- ✚ *Инициатива „Природата в моите очи“, реализирана за трета поредна година от РИОСВ-Велико Търново: включваща конкурс за деца и ученици на тема „Биологично разнообразие и защитени територии“ за рисунка или апликация на вековни гори, горски растения и горски животни, разказ на тема „Природен обект, който ме впечатли“ или есе на тема „Вековните гори – магическо въздействие“;*
- ✚ *XXXI-ти Международен ученически еко-форум „Сребърна 2022“, осъществен с партньорството на РИОСВ Русе: – конкурс за ученически проекти по екология и опазване на околната среда „Сребърна 2022“ и международен конкурс за рисунка, есе, стихотворение, разказ на тема: „Планетата Земя - безценен дар“, конкурс за любителска фотография на тема: „Моето семейно приключение в Сребърна – обект на Световното природно наследство на ЮНЕСКО и Биосферен парк“, в чест на 50-годишнината от приемането на Конвенцията за опазването на световното наследство на ЮНЕСКО;*
- ✚ *Национален творчески конкурс за изработване на картичка с послание по темата за въздействието на климатичните промени върху планетата Земя, организиран съвместно с Института за изследвания на климата, атмосферата и водите при БАН като част от кампанията „Световен ден за борба с климатичните изменения – 15 май“;*
- ✚ *Конкурс за литературно произведение на тема „Биоразнообразието – Богатството на Родопите“ и среща-дискусия на тема „Натура 2000 – План за бъдещето на Родопите“, организирани от РИОСВ-Смолян по повод Европейския ден на Натура 2000 21 май и Деня на биологичното разнообразие 22 май;*
- ✚ *Еко-празник под мотото „Да живеем устойчиво в хармония с природата“, организиран от РИОСВ-Смолян по повод Световния ден на околната среда 5 юни, и насочен към запознаване на подрастващите с проблемите с отпадъците, техния произход, рециклиране и повторно оползотворяване;*
- ✚ *Традиционен еко-конкурс „Мисли зелено – пази природата“, организиран от РИОСВ-Шумен и БД Черноморски район, с участие на деца от школи и екологични кръжоци с представяне на еко инициативи;*
- ✚ *Фестивал на белия щъркел в Белозем със съдействието на ПУДООС, който е част от международната инициатива „Европейско село на Белия щъркел“ с участието на 15 държави;*
- ✚ *XVI-ти годишен конкурс на името на Мими Праматарова, организиран от НДЕФ и ДНП Рила на тема „Иновации, устойчив бизнес, традиции – среща в (мрежата) Натура 2000“;*

- ✚ *Национален литературен конкурс на тема „Хора и улици (заедно в града), организиран от РИОСВ-Пловдив по повод Европейската седмица на мобилността;*
- ✚ *Х-ти благотворителен конкурс „ЕКО КОЛЕДА“, организиран от РИОСВ-Шумен (за електронни картички и коледна украса, изработени от деца в детски градини от области Шумен, и Търговище и Омуртаг);*
- ✚ *Конкурс за рисункаq преразкази и презентации „Композирай Пречиствателна станция“ по линия на ОПОС 2014-2020 г., с участието на 1 093 деца от IV до XII клас от цялата страна.*

Като силна страна в провеждането на екологичните инициативи се отчита засиленото партньорство с местната власт, образователните институции и неправителствените организации.

Специално място по своята мащабност заема **Националната кампания „За чиста околна среда“** (финансирана от ПУДООС), утвърдена през годините като ефективен механизъм да бъдат активирани и финансово подпомогнати общините, училищата и детските градини да предприемат дейности като почистване, залесяване, озеленяване, изграждане или възстановяване на детски площадки, зони за отдих, междублокови пространства и др. Чрез изпълнението на проектите се осигурява навлизането в образователния процес на съвременните тенденции в сферата на опазване на околната среда. В кампанията през 2022 г. са класирани 102 проекта на училища и центрове за подкрепа за личностно развитие/общински детски комплекси, 104 проекта на детски градини и 135 проекта на общини и кметства.

През 2022 г. МОСВ изпълни **програма „Политики за младежта в сферата на околната среда“** („Младежи за околна среда“). Тя имаше за цел включване на младите хора на възраст от 15 до 29 г. в процесите по изграждане на съзнание за опазване на околната среда, както и промяна в навиците, отношението и поведението в бита, свързани с опазването на околната среда и зеления преход. Дейностите обхващаха образователни инициативи, научни конференции и семинари за студенти и ученици, информационни и обучителни срещи с експерти, дейности на терен и доброволчески инициативи, творчески събития – конкурси и изложби, а също и изработване на мултимедийни продукти и провеждане на онлайн активности. Приоритетните теми на програмата бяха: противодействие на промяната в климата, намаляване на въглеродния отпечатък и постигане на енергийна независимост на страната, въвеждане на принципите на кръговата икономика, ефективно управление на отпадъците в посока „нулеви отпадъци“, екологично и устойчиво земеползване, опазване чистотата на въздуха, горите и почвите, опазване на Черно море, реките и езерата на България, опазване на биоразнообразието. Програмата се изпълняваше чрез регионалните структури на министерството на територията на цялата страна (ИАОС, РИОСВ, ДНП и БД) в партньорства с местни и национални неправителствени организации. По Програмата са изпълнени 97 инициативи от 20 регионални структури, на стойност 477,4 хил. лв.

В изпълнение на **Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България през периода 2017-2030 г.** на Министерство на образованието и науката (МОН), през 2018 г. са приети 11 Национални научни програми. С изпълнението на програмите се цели преодоляване на фрагментацията в научноизследователската система, консолидиране на научноизследователския потенциал, споделено използване на изградена инфраструктура, концентрация на финансови ресурси за решаване на важни за обществото проблеми и избягване на двойно финансиране. В областта на околната среда се изпълняват **две национални научни програми**, които включват изследвания в

областта на климата, водните ресурси на България, природни бедствия, биотехнологии, нисковъглеродни енергийни източници и др. Националните научни програми са одобрени с РМС № 577 от 17.08.2018 г. на Министерския съвет и се финансират от МОН:

✓ **„Нисковъглеродна енергия за транспорта и бита“ (ЕПЛЮС)** – <https://eplus.bas.bg>

Основната цел на програмата е да подпомогне прехода към конкурентноспособна нисковъглеродна икономика чрез провеждане на координирани и целеви научни изследвания и иновации в тази област, чрез обединяване на експертизата и подпомагане на сътрудничеството между учени от ВУЗ и БАН. В програмата са включени научно-изследователски, научно-приложни дейности, изпълнявани чрез демонстрационни проекти.

Програмата се изпълнява в периода 2018-2023 г., като до 2022 г. са предоставени 7 073 625 лв.

✓ **„Опазване на околната среда и намаляване на риска от неблагоприятни явления и природни бедствия“** – <https://nnpos.wordpress.com/>

Целта на програмата е провеждане на фундаментални и приложни научни изследвания, насочени към осигуряване на устойчива, благоприятна и по-безопасна среда на живот. Извършват се изследвания на подземни води, химическо състояние и екологичен потенциал на реки по речни басейни, оценка на риска от наводнения и ерозия на регионално ниво, водния баланс и водните ресурси, теренни изследвания за установяване на характерните зависимости при протичането на разрушителни кално-каменни или дебритни потоци в миналото и в съвременни проявления, изследвания, свързани с опасностите от катастрофални земетресения и последствията от тях, неблагоприятни/катастрофални атмосферни и хидросферни явления, характеристики на климата и др.

Програмата се изпълнява в периода 2018-2024 г., като до 2022 г. са предоставени 6 210 654 лв.

Източник на информация:

МОСВ и МОН

ПОЛИТИКА ЗА ПОВИШАВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНОТО СЪЗНАНИЕ И КУЛТУРА

Приоритетите в политиката за информиране на обществеността по въпросите на околната среда и повишаване на екологичното съзнание обхващат:

- Увеличаване на обема на предоставяна актуална информация за състоянието на околната среда чрез публикуване на ежедневни бюлетини, прессъобщения и широк набор от данни в отворен формат, вкл. такива в реално време, осигурявани от информационните системи, бази данни и регистри с публичен достъп, които постоянно се надграждат и разширяват;
- Осигуряване на участие на обществеността на възможно най-ранен етап в процеса на вземане на решения в околната среда, вкл. по отношение на разработването на нормативни и други административни актове, планове, програми и инвестиционни предложения, оказващи въздействие върху околната среда;
- Провеждане на разнообразни и атрактивни за децата и младите хора информационно-образователни активности, за приобщаването им към поведенчески модели, насочени към опазването на природните ресурси, нулевото замърсяване и насърчаването на кръговата и нисковъглеродна икономика.

Източник на информация:

МОСВ